

steder lykkedes det dog at indføre kvindelig succession; men lige indtil revolutionen i 1918 var den rent agnatiske succession hovedreglen.

Når Frederik III fastslog en agnatisk-kognatisk succession som den fremtidige tronfølge i Danmark, forfulgte han utvivlsomt i lighed med de tyske fyrster, som havde fået gennemført tilsvarende ordninger, rent dynastiske hensyn. Han lettede vejen for sine døtre og andre kvindelige descendenter til standsmæssige ægteskaber ved at gøre dem subsidiært arveberettigede til den danske trone. Det ses også, at under de forhandlinger, som fandt sted i 1662 med det sachsiske kurfyrstehof om det påtænkte ægteskab mellem Frederik III's datter Anna Sophie og kurprins Johan Georg, lagde man fra sachsisk side megen vægt på, om hun var arveberettiget til den danske trone.

Kongelovens arveregler opretholdtes ved § 4 i grundloven af 1849. På den anden side var det overordentlig tvivlsomt — og diskussionen herom er blevet fortsat i litteraturen indtil de seneste år — for hvilke bestanddele af det daværende danske monarki disse regler var gældende. Det officielle danske standpunkt, som havde fundet udtryk i det kgl. åbne brev af 8. juli 1846, gik ud på, at de gjaldt for kongeriget og Lauenborg samt for Slesvig, medens man ikke kunne udtale sig med samme sikkerhed om samtlige arvesuccessorers ret til enkelte dele af Holsten.

Når regeringen fandt det fornødent på denne måde at præcisere sin opfattelse, skyldtes det som bekendt de af Augustenborgerne fremsatte arvekrav, der kunne forudsættes inden længe at blive aktuelle. Foruden den regerende konge, Christian VIII omfattede Frederik III's mandsstamme nemlig på den tid kun tronfølgeren, den senere kong Frederik VII (f. 1808) samt kongens broder arveprins Ferdinand (f. 1792), hvis ægteskab med Frederik VI's datter Caroline var barnløst. Heller ikke tronfølgeren havde fået børn i noget af sine to ægteskaber. Når Frederik III's mandsstamme uddøde skulle herefter ifølge kongeloven successionen overgå til den nærmeste kvindelinie, der bestod af Christian VIII's barnløse ældre søster Juliane Sophie (f. 1788), gift med prins Wilhelm af Hessen-Philippsthal (død 1834). Såfremt hun måtte være afgået ved døden, forinden Frederik III's mandsstamme uddøde, var hendes søster Louise Charlotte (f. 1789), gift med landgreve Wilhelm af Hessen-Cassel, nærmeste tronarving. Efter hende fulgte hendes ældste søn Friedrich Wilhelm Georg Adolph (f. 1820), hendes ældste datter prinsesse Marie (f. 1814), gift med hertug Friedrich August af Anhalt-Dessau, og hendes næstældste datter *prinsesse Louise* (f. 1817), der 1842 var blevet gift med den senere kong Christian IX.

Ingen af de omtalte kvindelinier var imidlertid successionsberettigede til Holsten (bortset fra Pinneberg og måske Plöen), idet arvefølgen her var rent agnatisk, hvorfor den, når Frederik III's mandsstamme uddøde, måtte overgå til den derefter nærmeste mandslinie inden for det oldenborgske kongehus. Spørgsmålet var imidlertid, hvilken linie der var den nærmeste. Augustenborgerne, der nedstammede fra Christian III's yngre søn hertug Hans den yngre, hævdede, at de repræsenterede den ældste linie efter kongestammen, samt at arvefølgen også for Slesvigs vedkommende var rent agnatisk. Den almindelige opfattelse i kongeriget gik derimod ud på, at Gottorperne der nedstammede fra Christian III's yngre broder, hertug Adolph, således at deres linie var en grad fjernere fra kongestammen end Augustenborgerne, var nærmeste successionsberettigede, idet hertug Hans den yngre skulle have givet afkald på sin arveret, så længe kongestammen og den gottorpske linie var i live.

Det gottorpske hus omfattede i det 19. århundrede en ældre og to yngre linier. Den ældre linie var det russiske kejserhus, hvis stamfader Peter III var en sønnesøn af hertug Frederik IV af Holsten-Gottorp (død 1702). Af de to yngre linier nedstammede den ældste